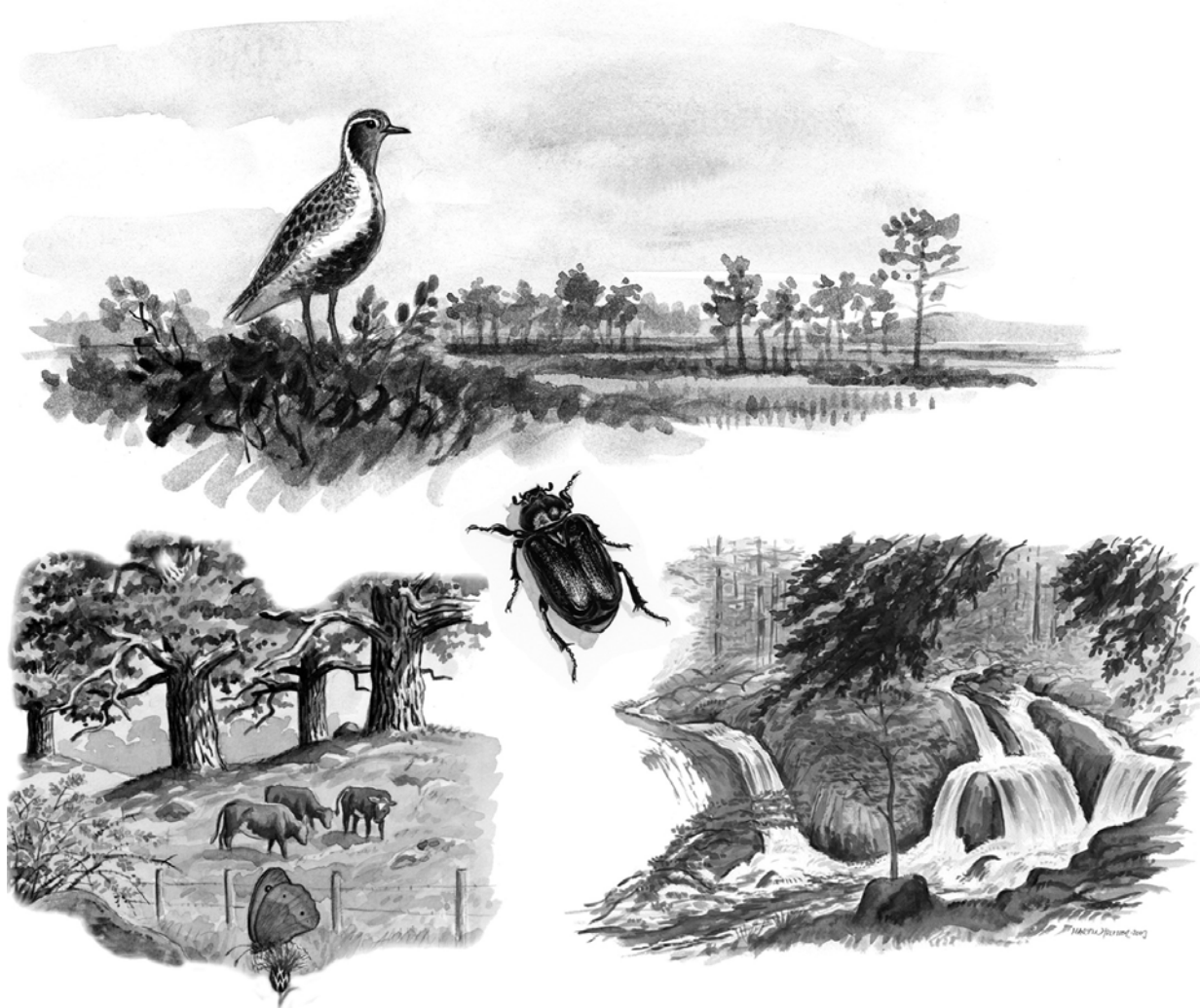

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0530030 Öjemossarna

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, *fågeldirektivet* och *art- och habitatdirektivet*.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingsmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Per-Olof Martinsson

BEVARANDEPLAN

Fastställd

2005-08-15

Diarienummer:

511-37914-2004

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0530030 Öjemossarna

Kommun: Vänersborg, Grästorps Områdets totala areal: 381 ha

Områdestyp: pSCI, SPA Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

- 7140 - Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn
- 9010 - Västlig taiga*
- 91D0 - Skogbevuxen myr*
- A094 - Fiskgjuse
- A104 - Järpe
- A108 - Tjäder
- A217 - Sparvuggla
- A223 - Pärluggla
- A224 - Nattskärta
- A236 - Spillkråka
- A409 - Orre
- 1386 - Grön sköldmossa

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Det främsta bevarandesyftet i detta område är att bevara de olika våtmarkstyperna hydrologiskt intakta och utan ingrepp som stör landskapsbilden samt att bevara förutsättningarna för de starkt specialiserade och unika växt- och djurarter som är bundna till dessa våtmarksmiljöer.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i december 1995.

Beskrivning av området

Ett mycket stort komplex av högmossar som sluttar mot varandra, vilket ger området en speciell karaktär med blöta centrala kärr. En av dem är en högt klassad exentrisk mosse. Området är mångformigt med olika intressanta hydrotopografiska strukturer. Mossarna har rikligt med lösbotenhöljor och höllegölar. På mossarna förekommer dråg, varav några är intermediära i sin artsammansättning. Centralt i myrkomplexet finns ett blött kärr med tydlig västlig påverkan. De blöta myrpartierna har skapat förutsättningar för ett rikt fågelliv. I myrens perifera delar finns några diken men annars är området opåverkat.

Ingår i riksintresse för naturvård och friluftsliv.

Hotas av kvävenedfall, avverkning och hydrologiska förändringar.

Bevarandemål

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms när kompletterande inventeringar genomförts. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter.

Arealen öppen mosse ska bibehållas.

Den hydrologiska regimen ska upprätthållas.

Värdefulla naturskogar på fastmarksholmar och i sumpskogar ska skyddas mot avverkningsåtgärder. Där förutsättningar finns ska naturvärdena förstärkas genom bl.a. ökad andel död ved.

Goda förutsättningar för häckande och spelande fåglar ska upprätthållas.

Markägarförhållanden

Staten

Vad kan påverka negativt

Alla typer av ingrepp på eller i anslutning till våtmarksområdet och som påverkar de hydrologiska förhållandena i våtmarken utgör de mest allvarliga hoten. Sådana ingrepp kan vara dikning, torvtäkt, omfattande avverkningar, byggande av vägar (omfattar även skogsbilvägar), järnvägar etc.

Andra typer av påverkan som kan utgöra hot är det diffusa nedfallet av kväve och andra luftföroreningar. Framförallt kvävenedfallet kan misstänkas skapa förutsättningar för en accelererad igenväxning av öppna mosseytor.

Oförsiktig hantering i samband med skogsmarksgödsling och/eller -kalkning kan medföra ogynnsam påverkan på i första hand perifera delar våtmarken.

Våtmarkskalkning.

I övrigt utgör alla typer av exploateringar som t.ex. kraftledning, master, torn och intensivt skogsbruk på eller i anslutning till våtmarken ett allvarligt hot mot den upplevelse av orörd vildmark som våtmarken erbjuder.

Risken för ingrepp inom våtmarksobjektet bedöms som liten eftersom hela området är skyddat som naturreservat. Ingrepp i omgivningarna kan dock i större eller mindre grad även påverka våtmarksområdet.

Bevarandeåtgärder

Hela området är skyddat som naturreservat.

Förutom uppskyllning av reservatet samt underhåll av befintliga vandringsleder föreslås enligt fastställd skötselplan inga skötselåtgärder inom området.

Inga särskilda bevarande- eller skötselåtgärder bedöms erfordras för att bevara områdets naturvärden.

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Bevarandestatus

Naturresept genom Länsstyrelsens beslut 1982-01-25 och 1982-03-08 samt beslut om utökning 1992-01-17.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Andersson, M. 1975: Naturinventering av Halle- och Hunneberg, III Zoologi. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, 1975:5.

Bingman, I. (ed.) 1994: Myrskyddsplan för Sverige. Naturvårdsverket. ISBN 91-620-1113-8.

Gustavsson, L., Tyrland, M.-L. 1975: Naturinventering av Halle- och Hunneberg. II Botanik. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, 1975:4.

Görling, K. 1975: Naturinventering av Halle- och Hunneberg, IV Landskapsbild. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, 1975:6.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1991: Våtmarker i Skaraborgs län. Del 1. Medd. 2/91.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1976: Natur i Älvsborgs län.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1989: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1982: Skötselplan för naturreseptet Halle- och Hunnebergs plåtår. Beslut 1982-01-25.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1982: Skötselplan för naturreseptet Halle- och Hunnebergs plåtår. Beslut 1982-03-08.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1982: Skötselplan för naturreservatet Öjemossarna. Beslut 1982-03-08.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1992: Skötselplan för naturreservatet Öjemossen. Beslut 1992-01-17.

Martinsson, P.-O. 1995: Våtmarker i Ale, Alingsås, Lerums, Lilla Edets och Trollhättans kommuner. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Rapport 1995:4.

Martinsson, P.-O. 1993: Våtmarksinventering i Älvsborgs län. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Rapport 1993:6.

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

Beskrivning: Fattiga och intermediära kärr samt gungflyn som utgörs av laggområden längs myrkanterna, större sammanhängande kärrstråk och drågpartier samt kantzoner kring myrtjärnarna.
Inom våtmarken finns smärre öppna, m.el.m. tydligt avgränsade, svagt välvda mosseytor som är tämligen enhetliga vegetationsmässigt och saknar tydliga hydromorfologiska strukturer.

Bevarandemål: Areal
-Arealen öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn ska vara minst 64 hektar.

Struktur och funktion

-Vegetationen ska vara naturligt lågvuxen på minst 50 ha.
-Täckningsgrad för träd och buskar ska vara mindre än 5 %.
-Hela arealen ska ha ostörd hydrologi. I objektet ska det inte finnas diken med avvattande effekt.

Typiska arter

-Minst x av de typiska kärleväxtarterna ska förekomma i minst x % av provytorna.
-Minst x av de typiska mossarterna ska förekomma i minst x % av provytorna.

Negativ påverkan: Tillkommande och existerande ingrepp i form av dikning och andra markavvattande åtgärder liksom dämning kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, vilket i sin tur kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet. Torvbrytning är ett stort hot mot habitatet idag då det finns en risk för att efterfrågan på torv som energikälla och jordförbättringsmedel blir större.

Genom att anlägga skogsbilvägar över eller i närheten av habitatet kan hydrologin och/eller hydrokemin i området förstöras. Skogsbruk och andra företag som innebär att fastmarksholmar och närliggande fastmark avverkas kan innebära är näringsämnen läcker ut på myren och att de hydrologiska förhållandena ändras. Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten.

Ökad våtdeposition av kväve gör att habitatets vegetationssammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar. Samhällsbyggande med nya kommunikationsleder, anläggningar etc kan förstöra eller skada habitatet. Antingen som en direkt effekt eller genom anläggningsarbetet. Igenväxning av habitatet pga markavvattning och kvävedeposition kan innebära att proportionerna mellan olika arter i botten och fältskikt allvarligt förändras och på sikt kan habitatet övergå till trädklädd myr 91D0.

Bevarandeåtgärder: Förbud gäller mot markavvattning. Området är skyddat som naturreservat. Behovet av restaureringsåtgärder efter eventuella äldre dikningar bör undersökas.

Bevarandestatus: För närvarande god inom Natura 2000-området. Kommer att beskrivas mer detaljerat när basinventeringen genomförs. I delar kan finns påverkan från äldre dikningar och smärre torvtäkter där det kan bli aktuellt med restaureringsåtgärder.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

9010 Västlig taiga*

Beskrivning: Utgör gammal barrblandskog, med inga eller få ingrepp, på fastmarksholmar ute på mosseplanen.

De ekologiska förutsättningarna för naturtypen och de ingående arterna utgör främst lång kontinuitet med naturlig dynamik vad gäller fuktighets- och instrålningsförhållanden samt markkemiska förhållanden.

Bevarandemål: Areal
-Arealen västlig taiga ska vara minst 49 ha eller öka.

För undertyperna gäller att:
-Arealen tallskog (där tall utgör mer än 70 % av virkesförrådet) ska vara minst x ha eller öka.
-Arealen lövrik barrnaturskog, lövbrännor och andra lövdominerade taigatyper ska vara minst x ha eller öka.

Struktur och funktion
-Det ska finnas minst x m³ död ved per ha. (Relationen död ved/levande ved ska vara minst 1/5.)
-På mer än x (90) % av arealen ska lövträdsandelen i granskogar vara minst x %, varav lövträdsarterna sälg, rönn och asp ska förekomma med minst x %.
-Träd av utländskt ursprung (t.ex. contortatall och olika ädelgranar) får inte finnas i området.
-Naturvårdsbränning eller naturliga bränder ska genomföras på x hektar varje x-årsperiod. (Med "naturvårdsbränning" menas att minst x m³ ved och minst x träd grövre än x cm dbh lämnats per ha.)
-Efter brand ska det finnas förnyring av tall, i undergrupp tallskog av lingonris-typ, 18 år efter brand med minst x stammar över 1 m höjd och stammar högre än 2 m höjd av sälg, rönn och asp i mer än x (80) % av provytorna.
-Sumpskogarna ska ha en ostörd hydrologi. Det ska inte finnas diken med avvattande effekt.

Typiska arter
-Minst x av de typiska lavarerna ska förekomma i minst x % av provytorna.
-Minst x av de typiska mossarna a, b, c, etc. ska förekomma i minst x % av provytorna.
-Minst x av de typiska kärlväxterna a, b, c, etc. ska förekomma i minst x % av provytorna.
(-Minst x av de typiska vedsvamparna a, b, c, etc. ska förekomma i minst x % av provytorna.)
-Antalet häckande par av de typiska fågelarterna a, b, c, etc. ska vara minst x, y respektive z.

Negativ påverkan: Pågående nedfall av luftföroreningar kan påverka t.ex. lavfloran negativt. Övriga hot inom området i form av dikningar, skogsbruk, skogsgödsling, skogsmarkskalkning etc bedöms ej relevanta då området är skyddat som naturreservat.

Bevarandeåtgärder: Se objektnivå

Bevarandestatus: För närvarande gynnsam inom natura 2000-området. Kommer att beskrivas mer detaljerat när basinventeringen genomförts.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

91D0 Skogbevuxen myr*

Beskrivning: Myrar som är skogbevuxna med barr-, bland- eller lövskog. Krontäckningen skall vara minst 25 %.
Samtliga tallmossor räknas till denna typ, medan de skogbevuxna kärren får ha en krontäckning på högst 70 %. Vid tätare krontäckning räknas de till sumpskog.
Vegetationen domineras av bl.a. glasbjörk, tall, gran, ris, starr och vitmossorarter.

Bevarandemål: Mängden död ved, och gammal skog ska bevaras och förstärkas till år 2010.
Skogsekosystemens naturliga funktioner och processer upprätthålls.
Skogens naturliga hydrologi värnas.
Hotade arter och naturtyper skyddas.

Negativ påverkan: Alla former av produktionsskogsbruk i eller i anslutning till ett objekt. Större uttag av träd kan skapa markförstöring och förändra hydrologin, samt leda till uttorkning och konkurrensutsättning för arter knutna till naturtypen. Skogsbruk kan inte bedrivas utan att naturtypens karaktäristiska arter hotas. Exempel på skogsbruksåtgärder:
Avverkningar, markberedning, dikning, dikesrensning, vägbyggen och annat som kan förändra hydrologin och hydrokemin negativt vilket leder till konsekvenser för vegetation samt torvbildning och torvnedbrytning . Plantering. I de fall naturtypen utgörs av glest bevuxen myr utgör även ovan nämnda skogsbruksåtgärder i anslutning till objektet ett hot mot naturtypens gynnsamma bevarandestatus. Torvutvinning i objektet eller i intilliggande öppna myrar. Ingrepp i kringliggande vattenytans hydrologi, eller förändrad vattenregim i ett vattendrag. Ökad våtdeposition av kväve, vilket kan förändra näringsstatusen och artsammansättningen i fältskiktet med minskat antal vitmossor och ökad andel gräs, buskar och träd. Kalkning, gödsling och/eller spridning av aska i objektet ger förändringar på vegetationens artsammansättning. Kalkning, gödsling och/eller spridning av aska i angränsning till objektet kan skada genom luftburen deposition eller genom att vatten som försörjer objektet fått ändrad hydrokemi uppströms. Exploatering i form av kommunikationsleder, anläggningar etc. kan skada objektet, antingen som en direkt effekt eller genom anläggningsarbetet.

Bevarandeåtgärder: Förbud gäller mot markavvattning. Området är skyddat som naturreservat. Behovet av restaureringsåtgärder efter eventuella äldre dikningar bör utredas.

Bevarandestatus: För närvarande god inom natura 2000-området. Kommer att beskrivas mer detaljerat när basinventeringen genomförs. I delar kan finnas påverkan från äldre dikningar och smärre torvtäkter där det kan bli aktuellt med restaureringståtgärder.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

A094 Fiskgjuse; *Pandion haliaetus*

<i>Beskrivning:</i>	Fiskgjusen är helt beroende av tillgång till öppet vatten inom sitt hemområde, eftersom födan nästan uteslutande består av fisk. Den fångar endast ytligt gående fisk, ned till maximalt en halv meters djup. Fiskgjusen fiskar i såväl eutrofa som oligotrofa sjöar liksom i större vattendrag och i grundare kustområden. Jaktframgången kan dock minska avsevärt om vattnet är alltför grumligt. I områden med enbart oligotrofa sjöar kan sämre tillgång på fisk medföra lägre reproduktion bl.a. beroende på att gjusarna måste jaga över större arealer (längre bort från boplatsen). Fiskgjusen är beroende av lämpliga träd för sitt bobygge. Det vanligaste trädslaget är tall där det stora risboet byggs i toppen av plattkronade, kraftiga träd, så att utsikt fås över omgivningen. Fiskgjusen är ofta störningskänslig vid boplatsen. Den kan jaga upp till någon mil från boet.
<i>Bevarandemål:</i>	Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö. Populationen ska vara stabil eller ökande.
<i>Negativ påverkan:</i>	Båttrafik, sportfiske, bad, kanoting etc. i boets omedelbara närhet. - Miljögifter i naturen vars effekter vi ännu vet litet om (t.ex. bromerade flamskyddsmedel) - Förurning av sjöar kan medföra sämre födotillgång samt en ökad exponering för giftiga metaller. - Skogsavverkning utan hänsyn till fiskgjusens botråd. Detta hot är inte aktuellt i nationalparken.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Kända boplatser för fiskgjuse får ej utsättas för störning. Avståndet till leder, rastplatser etc. bör ej understiga 250 m. Under inledande delen av häckningssäsongen (april-maj) är fiskgjusen (liksom flertalet andra rovfågellarter) mycket känslig för störning och under denna tid bör verksamheter undvikas inom en kilometers radie runt boet. Stigar bör anpassas till boplatsernas läge.
<i>Bevarandestatus:</i>	Gynnsamt inom Natura 2000-området.
<i>Uppföljning:</i>	Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A104 Järpe; *Bonasa bonasia*

<i>Beskrivning:</i>	Järpen vill ha tät skog med föryngring av främst gran och med inblandning av al, björk och asp. Hög markfuktighet och förekomst av surdråg, alkärr och bäckar gynnar arten. Lövträdsandelen i reviret bör överstiga 10% för att området skall accepteras. En viktig och begränsad vinterfödoresurs är alknoppar, alhängen samt björkknopp, och i omedelbar anknytning till födan krävs dessutom skydd i form av grantätningar. Järpen är mycket stationär året om inom sitt revir (25-50 ha). När ett par har etablerat sig på en plats stannar de där så länge biotopen är intakt. Liksom hos övriga skogshöns är god tillgång på insekter mycket viktig för kycklingarnas överlevnad.
<i>Bevarandemål:</i>	Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö. Populationen ska vara stabil eller ökande.

<i>Negativ påverkan:</i>	- Fragmentering av järpens livsmiljöer så att dessa blir för små och alltför långt ifrån varandra geografiskt sett. Andra hot mot arten är de som nämns här nedan. Dessa är inte aktuella i naturreservatet. - Storskaligt skogsbruk. - Plantering av stora arealer med monokulturer av tall och gran som aldrig tillåts bli biologiskt mogna.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Samarbete med markägare utanför reservatet så att det finns lämpliga habitat för järpen i ett område som är uppemot en kvadratmil.
<i>Bevarandestatus:</i>	Gynnsamt inom Natura 2000-området.
<i>Uppföljning:</i>	Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A108 Tjäder; *Tetrao urogallus*

<i>Beskrivning:</i>	Tjädern kräver stora sammanhängande skog som innehåller en stor variation ifråga om successionsstadier och våtmark (sumpskog, kärr och myr). Dessutom är arten starkt traditionsbunden till speciella lekplatser. Arten rör sig normalt inom ett område i storleksordningen 25 km ² .
<i>Bevarandemål:</i>	Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö. Populationen ska vara stabil eller ökande.
<i>Negativ påverkan:</i>	- Fragmentering. Tjäderns livsmiljöer blir för små. Andra hot mot arten är de som nämns här nedan. Dessa är inte aktuella i naturreservatet. - Storskaligt skogsbruk - Plantering av stora arealer med monokulturer av tall och gran som aldrig tillåts bli biologiskt mogna.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Ett samarbete med markägare utanför objektet behövs så att artens krav på lämpliga livsmiljöer kan bli tillfredsställande inom åtminstone 75-100 km ² .
<i>Bevarandestatus:</i>	Gynnsamt inom Natura 2000-området.
<i>Uppföljning:</i>	Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A217 Sparvuggla; *Glaucidium passerinum*

Beskrivning: Sparvugglan lever i granskog med inslag av grova aspar, gärna i slutningar. Sparvugglan behöver ha tillgång på lämpliga boplatser i form av gamla bohål från större hackspett eller tretåig hackspett. Den optimala häckningsmiljön är gammal, flerskiktad grandominerad blandskog med rik förekomst av grova lövträd (främst asp, björk och al). Sparvugglan är dock flexibel i sitt val av häckningsplats och förekommer likaväl i naturskogsbestånd som i områden med en blandning av rena produktionsbestånd och hyggen, så länge lämpliga boträd finns att tillgå. I södra Sverige hittar man den ofta på gammal, igenväxande inägomark där den häckar i bestånd av äldre asp. Sparvugglan behöver tillgång på lämplig föda i form av gnagare och småfåglar. Arten är i huvudsak en stannfågel. Vissa vintrar sker mer omfattande rörelser söderut. Arten jagar över arealer i storleksordningen 1,5 km².

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö. Populationen ska vara stabil eller ökande.

Negativ påverkan: *Averkning av lämpliga boträd. detta hot är inte aktuellt i området eftersom det är skyddat som naturreservat
*Kunskapsbrist om artens förekomst i området.

Bevarandeåtgärder: Grova lövträd och befintliga boträd bör sparas vid avverkningar. Dessa villkor uppfylls i Natura 2000- området eftersom det är naturreservat. Naturvårdsbränningar och andra åtgärder för att gynna lövuppslaget vore gynnsamt. Se också bevarandeåtgärderna för området som helhet.

Bevarandestatus: För närvarande gynnsam inom natura 2000-området.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A223 Pärluggla; *Aegolius funereus*

Beskrivning: Pärlugglan behöver tillgång till lämplig föda i form av olika smågnagare, främst sork men även skogsmöss, näbbmöss och småfåglar. För god häckningsframgång krävs höga gnagartätheter. Den behöver också ha tillgång till lämpliga häckningsplatser i form av trädhåligheter. Den häckar helst i hål av spillkråka, men kan undantagsvis hålla till godo med naturliga håligheter och hål av gröngöling och större hackspett. Arten häckar även i holk. Bra bohål är en bristvara och hannarna försöker därför stanna året runt i häckningsreviret.

Pärlugglan har svårt att komma åt sitt byte genom ett tjockt snötäcke, något som begränsar såväl artens utbredningsområde som chans till vinteröverlevnad. Pärlugglan häckar främst i äldre granskog, men förekommer i all slags barrskog. Den häckar även i barr- och blandskogar innehållande tall, björk och asp. Ofta påträffas arten i gränsområden tillhyggen och inägor samt kring större myrar, förmodligen därför att bytestillgången är högre i dessa marker än centralt inne i den täta skogen. Emellertid utsätter sig "kantugglorna" därmed samtidigt för en högre predationsrisk från andra ugglor som t.ex. slag- och kattuggla. Pärlugglan jagar över arealer i storleksordningen 3-10 km².

Arten är huvudsakligen stannfågel, men vissa år äger flyttningsrörelser rum i september-oktober, sannolikt kopplat till brist på gnagtillgång vid häckningsplatsen/reviret.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö. Populationen ska vara stabil eller ökande.

Negativ påverkan: - Försämrad tillgång till bytesdjur i skogs- och mellanbygd till följd av upphörande jordbruk och minskad areal öppen mark.
- Mård som prederar på pärlugglan.

Hot mot arten är de som nämns här nedan. Dessa är dock inte aktuella i naturreservatet.
- Skogsbruk.
- Brist på trädhåligheter.

Bevarandeåtgärder: Inga särskilda åtgärder planeras för arten.

Bevarandestatus: Gynnsamt inom Natura 2000-området.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A224 Nattskärria; *Caprimulgus europaeus*

Beskrivning: Nattskärria behöver tillgång till lämpliga födosöks- och häckningsområde i torra glesa skogar eller tallplanteringar. Den vanligaste häckningsmiljön är gles, luckig tallskog på sandig mark eller hällmark och uppskattningsvis finns mer än 90 % av det samlade beståndet i sådana miljöer. Ofta häckar den i sådana skogar i direkt anslutning till små hyggen, gläntor, brandfält eller torra impediment. Nattskärria livnär sig huvudsakligen på större nattflygande insekter som nattaktiva fjärilar, skalbaggar och tvåvingar. Under födosöket hittar man den i öppna områden som gläntor, över mossar, på kalhyggen, i kraftledningsgator och längs skogsomgärdade vägar. Under häckningen kan födosöken ske uppemot 5 km bort från häckningsplatsen. Nattskärria är en långdistansflyttare som övervintrar i stora delar av Afrika söder om Sahara. Inom området är arten spridd men i första hand knuten till luckig tallhällmark.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö. Populationen ska vara stabil eller ökande.

Negativ påverkan: - Fri utveckling av skogen är ett direkt hot mot nattskärria.
- Upphörande jordbruk i skogslandskapet, framför allt minskade arealer naturliga ängs- och betesmarker, leder till en utarmad flora och därmed till en utarmad fjärilsfauna och en minskad födotillgång för nattskärria.
- Minskad tillgång på lämpliga häckningslokaler genom att tallskog ersätts med granskog och att skogen blir allt tätare. Detta hot är inte aktuellt i det område som är naturreservat.

Bevarandeåtgärder: För att gynna nattskärria behövs skötsel av tallskogen med t.ex. luckhuggning, borthuggning av lövuppslag och inträngande granskog, naturvårdsbränning samt gallring för att förhindra att skogen ska bli för tät och fuktig.

Bevarandestatus: För närvarande gynnsam inom Natura 2000-området.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A236 Spillkråka; *Dryocopus martius*

Beskrivning: Spillkråkan behöver tillgång på lämplig föda i form av vedlevande insekter och myror. Den födosöker ofta lågt i träd, på stubbar m.m. och gärna efter hästmyror i rotrotad gran. Spillkråkan häckar främst i grov asp, tall eller bok. För att spillkråkan skall häcka måste stamdiametern i brösthöjd överstiga 30 cm för asp och 40 cm för tall. Medelåldern på utnyttjade tallar är i vår del av landet mellan 115 år och 170 år. Spillkråkan är något av en nyckelart i boreala och nemoboreala skogsekosystem genom att den årligen producerar ett stort antal bohål lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur som ej själva förmår mejsla ut sitt bo. Spillkråkan är en stannfågel som under sommarhalvåret i södra Sverige födosöker över arealer i storleksordningen 100-1 000 hektar. Vintertid rör sig arten över större områden.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö. Populationen ska vara stabil eller ökande.

Negativ påverkan: Hot mot arten är de som nämns här nedan. Dessa är inte aktuella i naturreservatet.

- Skogsbruk.
- Minskad medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter gör att tillgången på lämpliga boträd minskar.
- Stubbrytning och GROT-uttag.

Bevarandeåtgärder: Fri utveckling av skogen och ev. naturvårdsbränningar.

Bevarandestatus: Gynnsamt inom Natura 2000-området.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A409 Orre; *Tetrao tetrix tetrix*

Beskrivning: Orren häckar på hedar och mossar samt i tidiga successionsstadier efter kalhyggen och skogsbränder. Liksom hos övriga skogshöns är god tillgång på insekter mycket viktig för kycklingarnas överlevnad. Björkknoppar är en viktig diet under vinterhalvåret. Under sommarhalvåret är dieten mer varierad, men vegetabilier dominerar, bl.a. är blåbärsblom en viktig komponent. Arten rör sig normalt inom ett hemområde i storleksordningen 25-75 km².

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö. Populationen ska vara stabil eller ökande.

Negativ påverkan:

- Fragmentering av orrens livsmiljöer – optimala livsmiljöer blir för små.
- För täta skogar.
- Lövrika, luckiga och flerskiktade skogar har de senaste 50 åren blivit allt ovanligare genom skogsbrukets ändrade inriktning mot ensartade produktionsbarrskogar. Detta missgynnar orren som bl.a. är mycket beroende av björkens knoppar vintertid.
- Frånvaro av skogsbrand.
- Storskaligt skogsbruk.

Bevarandeåtgärder: För att upprätthålla gynnsamt bevarandestatus för orren krävs planering på landskapsnivå samt ett samarbete med och en förståelse från omkringliggande markägare så att artens krav på lämpliga livsmiljöer kan bli tillfredsställande inom åtminstone 75-100 km². Planeringen på landskapsnivå innebär bl.a. att naturvårdshänsynen i produktionsskogarna ändras så att lövskog prioriteras i högre utsträckning än idag, att luckiga, flerskiktade lövrika skogar tillåts existera samt att man regelbundet genomför naturvårdsbränningar som får utvecklas till lövbrännor.

Bevarandestatus: Gynnsamt inom Natura 2000-området.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

1386 Grön sköldmossa; *Buxbaumia viridis*

Beskrivning: Arten växer på multnande stammar och stubbar, i frisk till fuktig barr- eller blandskog. Substratet är murken och mjuk ved av gran, men den kan även förekomma på ved av tall och lövträd. Vanligtvis finns endast några få sporkapslar på varje låga. I sällsynta fall kan grön sköldmossa även förekomma direkt på humusrik skogsmark. Arten finns i skog som lämnats till fri utveckling, där småskaliga störningar leder till fortlöpande tillförsel av grov död ved i olika former, vilken arten kan växa på. De substrat som mossan föredrar är relativt kortlivade och därför är det viktigt att det finns en kontinuerlig tillgång på lämplig ved inom spridningsavstånd på varje lokal. Arten förväntas normalt kunna sprida sig som mest 1 m vegetativt, och effektivt 1 km med sporer under en 10-årsperiod.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö. Populationen ska vara livskraftig dvs antalet påträffade sporkapslar under en 10-årsperiod inte understiga 5 per år i snitt.

Negativ påverkan:

- *Skogsavverkning. Det leder ökad exponering och uttorkning.
- *Brist på grov död ved.
- *Kunskapsbrist om artens förekomst i området.

Bevarandeåtgärder: Död och döende ved, både stående och liggande bör lämnas vid avverkning. Detta krav uppfylls i Natura 2000-området eftersom det är skyddat som naturreservat. Se också bevarandeåtgärderna för området som helhet.

Bevarandestatus: Bör utredas.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare
